

Пролог

Біля облупленої старої будівлі з вицвілою вивіскою «Психіатрична лікарня» на лавках сиділи хворі та відвідувачі. На їхніх обличчях проступали безвихідь, терпіння та скорення долі. Розмовляли мало, здебільшого всі мовчали. Мимо пробігали бадьорі жіночки в білих халатах — лікарки, медсестри, санітарки. Іноді проходили й чоловіки в медичній формі — більш статечні, спокійні, але трохи дивакуваті, чимось схожі на своїх пацієнтів, і чомусь майже всі — похилого віку.

На шовковиці, що струшувала на доріжку стиглі ягоди, немов чорні сльози, примостилася сорока і, позираючи на людей, голосно скрекотала. Ці хрипкі, чіпкі й гострі звуки, здавалося, розтинали повітря, вбираючись у кожную його молекулу та тривожним супроводом проникаючи в події дня.

Молоденька медсестра швидко збігла сходами ґанку, відчинила двері й попростувала довгим, ледь освітленим коридором. Вона стиха усміхалася самими краєчками вуст, мабуть, згадуючи щось своє. Її вочевидь приємні думки спинив, схожий на сорочий крик, галас в одній із палат. Трохи повагавшись, дівчина повернула ключа, що стирчав у замковій щілині, та прочинила двері до лікарняної кімнати.

На ліжку праворуч лежав старий чоловік і згаслим поглядом дивився в стелю. Палатою колами бігав зовсім юний хлопець, жваво жестикулюючи та нерозбірливо бурмочучи собі під ніс, наче Карлсон, який запус-кав видимий лише йому пропелер. А галас здіймав уже зовсім сивий пацієнт: жалісливо підвиваючи, він щосили торсав ґрати на вікні, а потім навіть почав їх гризти. Усе його тіло, особливо плечі, здригалося від непрявленого ридання, яке розросталося всередині, але ніяк не могло виборсатися назовні. Медсестра не

бачила обличчя пацієнта воно було прикрите кошлатими брудними патлами, — та як і всі у клініці, вона добре знала бідолаху. Він не вперше марно намагався вирватися з цієї обителі печалі.

Дівчина обережно причинила двері, потім замкнула їх, і з уже опущеними кутиками вуст, з яких умить стерлися недавні радісні спогади, побрела коридором далі.

Тим часом в ординаторській відбувалася звична робоча п'ятихвилинка. Черговий лікар з утомленим обличчям скупо доповідав, як минула ніч.

— Отож усе як зазвичай. Нічого екстраординарного, — цими словами він завершив свій виступ і, вмотивившись на стільці, знеможено відкинувся на спинку.

Головний лікар пильно глянув на нього:

— А той буян усе ще гризе грати?

Усі присутні невесело засміялися.

— Та гризе, — кволо підтвердив черговий. — Може, його ізолювати? Уже кілька зубів зламав. Незрозуміло, куди він так рветься? Адже його ніхто ніколи не відвідує. Зовсім.

Головний лікар кивнув:

— Я теж про це подумав. Переведіть його в палату, обтягнуту повстю. І збільште дозу заспокійливого. Удвічі. Нехай більше спить.

Щоденна нарада закінчилася, і лікарі потяглися вервечкою з ординаторської. Починався звичайний робочий день.

Халепя

Андрій лежав на підлозі передпокою головою до вхідних дверей. Його завжди охайне, навіть прилизане світле волосся було розпатлане, очі — заплющені, руки й ноги — безсило розкинуті. Права рука трохи посмикувалася, наче він хотів обпертися нею об паркет і підвестися, та вже за мить завмерла.

Будинок малювався Андрієвою уявою живим і страшним: наче жадібно прислухався до його дихання, висмоктуючи сатурацію, та навіть стелю нахилив і стіни підсував ближче, намагаючись стиснути простір і сплющити йому м'язи, суглоби й кістки.

Андрій не мав сили підвестися, навіть поворухнутися. Склепив повіки, щоб не бачити усього цього, але від штучної сліпоти йому стало ще гірше: тепер задушлива тіснота стала відверто фізично відчутною — і він широко розплющив очі.

Йому здавалося, що все довкола нього перекинулося догори дригом, або ж, що він збожеволів чи втрапив у незрозумілий світ, — нічого схожого не зустрічав навіть у фантастичних романах. Халепя, що трапилася з ним, не мала раціонального пояснення.

Але ж цей день — звичайний день у звичайному побутовому світі — починався, як завжди! Так, як і багато попередніх. Андрій прокинувся вранці й трохи полежав на своєму широкому ліжку самотника, ліниво перекочуючи в голові випадкові думки. Він не одружений, міг би спати й на вужчому. Але ні, у нього все мало бути гарним, великим, добротним. Так він звик жити останніми роками.

Скільки ж це йому? Невже сорок два? Дивно. Андрій не сприймав свого віку, не відчував, що старшає і навіть — страшно подумати! — старішає. Він плів по життю, не стежачи за часом, лише іноді фокусуєчись

на просторі. І ось цей простір ураз став пеклом. Час його підбурив, чи що?

Так ось, він прокинувся, і ніщо не натякало про те, що сталося потім, що нинішній день — особливий. Ніщо! Чи ні? Щось таки змінилося, ледь-ледь помітно, але бридко так заповзло. Він не відразу зрозумів, що саме. Прислухався. Тиша в кімнаті й навіть за вікном здалася йому незвичною — глухою, важкою й тягучою. Важка така тиша. Скам'янілого повітря тиша. Буває камінь, як повітря, — легкий і ніжний, а буває повітря — наче камінь, — важке, жорстке.

Так-так, саме ця незвична тиша його трохи настожила. Бо ж зазвичай знадвору долинав пташиний спів і гавкання сусідських псів (сам він не мав ні собаки, ні кішки, ні навіть папуги). А цього літнього ранку все навколо будинку ніби вимерло. І в кімнаті стало холодніше, ніж завше.

Мовчав і мобільник на тумбочці. Та вже за секунду в ньому ввімкнувся будильник. Андрій рішучим натиском перервав мелодію, що відтворювала сорочий скрекіт. Відкинув стильне, кавового кольору шовкове простирадло, сів на ліжку, прислухався. Так, ранок настав. Але звуків як не було, так і немає. Глибока тиша. Та хай там що — йому нема коли аналізувати примхи природи.

Андрій ще раз оглянув своє здоровенне ложе. Він завжди спав на правій половині, частенько позираючи на ліву та вдоволено всміхаючись її цнотливій порожнечі. Там лежала незім'ята подушка. Абсолютно рівна й гладенька. Андрій іноді ласкаво проводив по ній рукою й іронічно посміхався: «Немає у світі тієї ідеальної жінки, яка б зім'яла цю подушку». Його цілком влаштував такий стан речей.

Він із задоволенням глянув на ворсистий килим — бежевий, підібраний в тон покривала, помацав його босими ногами та відчув знайому, але щоразу захопливу, напрочуд приємну м'якість і легенький лоскіт у

п'яти. Хіба це не досконалість? У цю мить навіть тиша перестала пригнічувати його своєю тупою абсурдністю.

Але час збиратися на роботу. На сьогодні заплановано аж три операції. Андрій відчув звичне збудження, яке не втратило за всі ці роки пікантної гостроти. Таке він відчував завжди перед відповідальним днем. Уявив стерильну операційну зі сліпучими лампами: її атмосфера чимось схожа на його життя — вичищене до блиску, педантичне, виокремлене від усього світу.

Уже півтора десятка років Андрій працював пластичним хірургом у дуже престижній приватній клініці. Одначе так і не влився в колектив. Свідомо тримав субординацію з медперсоналом, навіть не відвідував корпоративи. Ні з ким так і не заприятелював, ні до кого не ходив у гості, та й до себе нікого не запрошував. Йому так зручніше, він любить свою окремішність. Усі ці близькі стосунки на роботі — не для нього. Та й узагалі, хіба у нього були колись із кимось теплі дружні стосунки? Такі, щоб, як кажуть, нерозливовода? Він наморщив лоба, намагаючись пригадати найближчого друга. Хоча б із дитинства. Або ранньої юності.

Марно.

Повернувшись думкою до роботи, Андрій підхопився. І тієї ж миті за вікном потемнішало — і враз зчинилася справжня буря. Вітер затріщав у куцах та деревах і закружляв у повітрі не лише дрібним сміттям, а й нагло зламаними галузками; великий птах, схожий на сороку, вдарився в шибку. Андрій здригнувся від несподіванки, та одразу ж опанував себе. Чого лякатися? Таке трапляється з птахами, навіть з кажанами — якщо вікно велике і в ньому чисте скло. А в будинку Андрія все велике й чисте.

Він зайшов у ванну кімнату, двері до якої відчинялися прямо зі спальні. Душова кабіна, раковина, унітаз, біде, кілька скляних шафочок з махровими білими

рушниками та чоловічою косметикою, на гачку — білосніжний махровий халат. Такі ванні кімнати можна зустріти в гарному готелі, та й лікарню вони чимось нагадують. Зручний стандарт: усе необхідне, нічого зайвого. У склянці — одна-єдина зубна щітка.

Андрій став під душ, механічно, але ретельно почистив зуби, поголився. Загорнувшись у великий рушник, за звичкою трохи постояв перед дзеркалом, милуючись відображенням. З ванної він пройшов до гардеробної, убрався в спідню білизну, білу сорочку та бежеві штани, вибрав шкарпетки під колір штанів.

Усе має бути крохмально-ідеально: і шкарпетки, і штани, і сорочка, і рушники з халатами. І зручно: траєкторії руху зі спальні, ванної та гардеробної перетинаються в потрібній точці. Не будинок, а диво! Не господар — взірець!

На тремпелях — застебнуті на всі гудзики й випрасувані до хрусту — тільки білі та чорні сорочки, бежеві та чорні штани, на полицях для взуття — лише чорні та бежеві черевики та кілька пар нових дорогих кросівок, але теж однотонних — чорних і білих. Футболки складені двома акуратними стосиками: здебільшого білі та чорні, але визирало й кілька кольорових — жовтих і синіх (утім, Андрій їх майже не носив, хіба що у відпустці — з шортами). Окинувши поглядом цю простору кімнату, засміявся: вона нагадує магазин для менеджерів.

З цією, несподіваною для себе, думкою він вийшов із гардеробної, вже майже не дослухаючись до того, що робилося надворі, знову подався до спальні, ретельно розправив простирadlo і сів на ліжку. Неспішно й акуратно, розгладжуючи кожну зморшку, натягнув шкарпетки. І застиг, бо надворі раптом пролунав гучний тріск, а в кімнаті різко розчинилися дверцята шафи й захиталася люстра. А вже за мить один із плафонів зірвався й ударив Андрія у скроню. Чоловік упав навznak.